

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3106/2022. (III. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 5.Bpkf.840/2019/2. számú végzése alap-törvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kovács Arthur ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] Az indítványozó 2006. március 17. napjától 2009. január 19. napjáig előzetes letartóztatását, majd 2009. január 20. napjától 2017. szeptember 14. napjáig jogerős szabadságvesztés büntetését töltötte, melyből 2017. szeptember 14-én feltételes kedvezménnyel szabadult a Szegedi Fegyház és Börtönből.
- [3] Az indítványozó – jogi képviselője útján – 2017. május 29. napján kelt, a Szegedi Fegyház és Börtönhöz benyújtott – a bíróságra a bv. intézet útján 2017. november 8. napján érkezett – beadványában kártalanítás iránti kérelmet terjesztett elő a jogszabályban előírt élettér hiányára és az ehhez kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülményekre hivatkozva.
- [4] Az indítványozó kártalanítás iránti kérelmét 2006. március 17. napjától 2017. május 29. napjáig terjedő időszak vonatkozásában terjesztette elő. Ezt megelőzően – 2016. szeptember 20. napján – védője útján az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az Emberi Jogok Európai Bíróságához (a továbbiakban: EJEB) is nyújtott be kártérítési kérelmet, melyet az EJEB 56030/16. számon vett nyilvántartásba.
- [5] A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 10.Bv.1403/2017/22. számú végzésével megállapította, hogy a kártalanítási kérelem benyújtását megelőzően, illetve azzal egyidejűleg sem a védő, sem az indítványozó nem terjesztett elő a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 144/B. §-a szerinti panaszt.
- [6] A Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2019. június 18-án kelt 5.Bpkf.840/2019/2. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta.
- [7] Az indítványozó jogi képviselője útján 2019. augusztus 30-án elektronikus úton nyújtotta be alkotmányjogi panaszát az első fokon eljáró bíróságnál.
- [8] Az indítványozó szerint a támadott bírósági határozatok sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét és ezzel kapcsolatban a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalmát azáltal, hogy a Bv. tv. 144/B. §-ában foglalt panasztételi kötelezettséget, amelyet a Bv. tv. 2017. január 1-jén hatályba lépett módosítása vezetett be, fogvatartásának korábbi időszakára kiható módon értelmezték. Álláspontja szerint ez a jogértelmezés az országos bírói gyakorlattal ellentétes és sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt törvény előtti egyenlőséghez való jogát. Véleménye szerint a támadott bírósági határozatok alapjául szolgáló eljárás sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát is, mert az eljáró bíróságok változatlan jogszabályi háttér mellett változtattak gyakorlatukon, és a jogalkotó nyilvánvaló akaratával szemben, attól eltérően értelmezik a Bv. tv. 436. § (10) és (11) bekezdéseinek a szövegét.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenképp azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e. Az Abtv. 27. § (1) bekezdésében foglaltak szerint, az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [10] A befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát [Abtv. 56. § (3) bekezdés].
- [11] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A másodfokú bíróság támadott végzését 2019. június 24-én kézbesítették az indítványozó védője részére, tehát az indítvány beadási határideje 2019. augusztus 23-án járt le. Megállapítható, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszt a 67. napon, elkéssetten küldte meg. Az elsőfokú bíróság arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy az elítéltnak tértivevény nélkül küldték ki a döntést 2019. június 24-én. Tekintettel arra, hogy az indítványozó – elítélt – terhére nem róható fel, hogy tértivevény nélkül kézbesítették részére a jogerős döntést, az Alkotmánybíróság egyesbíróként eljárva az igazolási kérelemnek helyt adott.
- [12] 2.2. A panasz eleget tesz az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 27. § (1) bekezdés], a támadott bírósági határozatok megjelölését, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdést, a XV. cikk (1) bekezdést, a XXVIII. cikk (1) bekezdést], valamint indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz továbbá abban a tekintetben, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat. Az indítványozó, mint az alkotmányjogi panasznak alapul szolgáló büntetés-végrehajtási eljárás terheltje, értelemszerűen jogosultnak és érintettnek minősül, továbbá a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket is kimerítette.
- [13] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [14] 3.1. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróság azzal, hogy a 2017. január 1. előtti időre eső kártalanítás iránti igénye érdemi vizsgálatának feltételül támasztotta az intézet parancsnokához intézett panasz meglétét, a 2017. január 1-jétől hatályos jogszabályi rendelkezést annak hatálybalépése előtti időre, visszamenőlegesen alkalmazta, megsértve a jogállamiság elvét. Az indítványozó tehát az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntések miatt az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alapított sérelmét a visszamenőleges hatályú jogalkalmazással összefüggésben állította.
- [15] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy következetes gyakorlata szerint nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeket a B) cikk (1) bekezdése vonatkozásában annak a kifogásolása, hogy a kártalanítási ügyekben eljáró bíróságok megkövetelték az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz előzetes (vagy legalábbis a kérelemmel egyidejűleg történő) előterjesztését a folyamatos – tehát 2017. január 1. napját megelőzően indult, de azt követően is megszakítás nélkül tartó – fogvatartásban lévő elítéltek tekintetében, ha a kártalanítás iránti kérelmet 2017. január 1. napját követően terjesztették elő [lásd például: 3360/2019. (XII. 16.) AB végzés, Indokolás [27]–[28]; 3225/2020 (VI. 19.) AB végzés, Indokolás [10]].
- [16] Az Alkotmánybíróság utal ugyanakkor arra is, hogy a börtönzsúfoltság miatti kártalanítási eljárással összefüggő visszaélések megszüntetése érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi CL. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 2021. január 1-jei hatállyal módosította a Bv. tv.-nek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények (a továbbiakban: sérelmes elhelyezési körülmények) miatti kártalanítási eljárásra vonatkozó szabályait. A Bv. tv. 144/B. §-ban rögzített panasztételi kötelezettség megszűnt (Módtv. 23. § 10–11. pont).
- [17] Az alkotmányjogi panasz alapját képező kártalanítási kérelem benyújtásakor azonban a Bv. tv. 144/B. §-a még hatályban volt, így a kérelem elbírálásának a feltétele volt a sérelmes elhelyezési körülmények miatti panasz benyújtása a Bv. intézet parancsnokához. Az a körülmény, hogy a jogalkotó időközben az eljárás rendjének megváltoztatása folytán már nem követeli meg az ilyen panasz benyújtását, nem érinti az indítványozó által kifogásolt, a korábbi jogszabályi rendelkezésekkel összhangban álló bírósági határozat megítélését. Az ügyben eljáró bíróság ugyanis a döntés idején hatályos jogszabályok alapján és az Alkotmánybíróság által alkotmányos-

sági szempontból nem kifogásolhatónak tartott bírói értelmezés alapján járt el. Az indítvány ezért ebben az összefüggésben nem veti fel a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem, így a támadott határozatok megsemmisítése alkotmányos szempontból nem indokolt.

- [18] 3.2. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését a támadott bírói döntések azért sértik, mert a Szegedi Törvényszéken – amely ügyében is eljár – megváltozott a Bv. tv. érintett rendelkezéseinek az értelmezése. Az indítványozó szerint ugyanis e bíróság korábban az olyan kártalanítás iránti kérelmeket, mint amelyet az indítványozó is előterjesztett, érdemben vizsgálta és azok alapján kártalanítást ítélt meg. A megváltozott bírósági gyakorlat következtében pedig az indítványozó hátrányosabb helyzetbe került azon kérelmezőkhöz képest, akik lényegét tekintve vele azonos tartalmú kártalanítási kérelmet nyújtottak be, de ügyüket a Szegedi Törvényszék – változatlan jogi háttér mellett – időben korábban bírálta el.
- [19] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XV. cikkével összefüggésben rámutat, hogy gyakorlata szerint „a törvény előtti egyenlőség megsértésére önmagában az ítéletek ellentmondása miatt az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz nem alapítható” {3195/2016. (X. 11.) AB határozat, Indokolás [26]}. Az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint ugyanis „[a] bírósági jogértelmezésnek, jogalkalmazásnak közvetlenül kell valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére vezetnie, nem pedig azáltal, hogy eltér bíróságok más ügyekben hozott döntéseitől” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [15]}. A hátrányos megkülönböztetés tilalma önmagában ezért nem alapozhatja meg a bírói jogértelmezés érdemi vizsgálatát, hanem az indítványozónak közvetlen alapjogi összefüggést kell igazolnia {lásd például: 3095/2016. (V. 12.) AB végzés, Indokolás [11]–[12]}.
- [20] Önmagában az a körülmény, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés eltér más ügyekben hozott bírói döntésektől, a bírói jogértelmezés alapjogi relevanciáját, és ezáltal a XV. cikk (1) bekezdése sérelmének a lehetőségét nem alapozta meg.
- [21] Az indítvány ezért az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésével összefüggésben sem veti fel a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [22] 3.3. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság végzésében megnyilvánuló jogértelmezés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését. Az eljáró bíróságok ugyanis – az indítványozó álláspontja szerint – azzal követtek el értelmezési hibát, hogy a Bv. tv. 436. § (10) és (11) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezések csak akkor alkalmazhatók, ha a (10) bekezdés a) és b) pontja egyidejűleg fennáll.
- [23] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben hangsúlyozza, hogy az „Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [42]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság azt is kiemeli, hogy nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a perorvoslati bíróság jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [24] Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben nem zárta ki, hogy az önkényes (*contra legem*) jogalkalmazás kivételes esetben, a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája miatt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének a megállapíthatóságára vezessen {lásd 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [21]–[29]; 3295/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [37]–[40]}.
- [25] A jelen ügyben azonban ilyen kivételes, érdemi vizsgálatra okot adó körülmény nem merült fel. Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági ítélet érvelését tévesnek tartja, nem alkotmányosági kérdés. Az alkotmányjogi panaszban a tisztességes eljárás követelményeit érintő kifogások ezért nem vetnek fel olyan alaptörvény-ellenességi kételyt, amely érdemben befolyásolhatta a támadott bírói döntést, és nem minősülnek alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek sem. Az Alkotmánybíróság nem tartotta indokoltnak olyan érdemi vizsgálat lefolytatását, amelynek a célja annak eldöntése, hogy a bíróság döntése összhangban állt-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével.

- [26] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak, és erre tekintettel az indítványt, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. február 22.

*Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró*

*Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
előadó alkotmánybíró helyett*

*Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett*

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1480/2019.

